

**ПРЕЗЕНТАЦИЈА РЕЗУЛТАТА „ГЛОБАЛНЕ АНАЛИЗЕ И ПРОЦЕНЕ
ВОДОСНАБДЕВАЊА И САНИТАЦИЈЕ“ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ЗА
ИЗВЕШТАЈНИ ЦИКЛУС 2018/2019.**

ИЗВЕШТАЈ СА САСТАНКА

Београд, Република Србија
25. септембар 2019.

Презентација резултата „Глобалне анализе и процене водоснабдевања и санитације” у Републици Србији за извештајни циклус 2018/2019. године је одржана 25. септембра 2019. године у просторијама Привредне коморе Србије. Радионица је одржана под покровитељством Министарства здравља и Института за јавно здравље Србије уз техничку подршку Светске здравствене организације (СЗО) и Привредне коморе Србије. Кратак резиме, са закључцима и препорукама за даље активности су описани у наставку.

Увод и циљ: УН - Глобална анализа и процена водоснабдевања и санитације (ГЛААС) је иницијатива коју спроводи и води СЗО од 2008, као препознат глобални механизам за праћење циљева одрживог развоја ба и бб, који се односе на међународну сарадњу и учешће јавности у области водоснабдевања, санитације и хигијене (ВСХ). ГЛААС је добара платформа за окупљање кључних актера у области ВСХ и развијање заједничког прегледа и извештаја свих релевантних сектора у овој области. Ова анализа и процена дају свеобухватну слику о повољном окружењу за развој и деловање у секторима ВСХ - законодавству и институционалном оквиру, механизмима финансирања, људским ресурсима и тако даље. Резултати ГЛААС процеса такође, пружају драгоцен допринос процесу утврђивања и постављања циљева Протокола о води и здрављу. Србија је учествовала у три извештајна циклуса за ГЛААС и стекла је искуство у коришћењу података из ГЛААС-а на националном нивоу.

Циљеви ове радионице били су: (1) да се презентују главних резултата ГЛААС процене за извештајни циклус 2018/2019. године и достизање шире интересне групе која дели одговорности у доменима ВСХ-а; (2) да се дефинишу препоруке за коришћење података из ГЛААС-а на локалном и националном нивоу; (3) да се идентификују конкретне активности и кораци ка унапређењу националног система за подршку водоснабдевању, санитацији и хигијени; (4) да се размотре могућности како да се ГЛААС процес континуирано и активно одвија између два извештајна циклуса, на националном и локалном нивоу.

Учесници: Радионици је присуствовало 25 учесника међу којима и др Горан Стаменковић, помоћник министра за инспекцијске послове, Министарства здравља и Биљана Филиповић-Ђушић, помоћница министра за међународну сардању, Министарства заштите животне средине. Радионици су допринели и представници министарстава одговорних у области водoprивреде и инфраструктуре, као и других институција као што су: Републички завод за статистику, Институт за јавно здравље

Србија, Агенција за заштиту животне средине Србије, Градски секретаријат за заштиту животне средине, Удружење водовода и канализације, Привредна комора Србије, Београдски водовод и цивилно друштво - Стална конференција градова и општина. Састанак су подржали активним учешћем представници СЗО из Регионалне канцеларије за Европу у Бону и седишта СЗО у Женеви, као и међународне организације УНДП.

Садржај радионице: Радионица је била заснована на презентацијама и групној дискусији. Радионицу су отворили др Горан Стаменковић, помоћник министра за инспекцијске послове, Министарства здравља и Биљана Филиповић-Ђушић, помоћница министра за међународну сарадњу Министарства заштите животне средине. Представници СЗО, Енки Шини из Европског центра за животну средину и здравље СЗО-а, представила је главне резултате ГЛААС-а за регион Европе, фокусирајући се на напредак и резултате, док је Марина Такане из седишта СЗО представила главне резултате на глобалном нивоу, фокусирајући се на националне системе за подршку ВСХ-а. Истакнуто је да без обзира на степен развоја земље, сви делимо исте изазове, попут недовољне заступљености и регулисаности санитације у националним политикама и недовољног финансирања у секторима ВСХ-а. Национална радна група за ГЛААС представила је ГЛААС методологију, прикупљање и валифацију података, главне резултате, механизам за праћење напретка за постизање циља одрживог развоја 6 у Србији и поступак прикупљања података за циљеве одрживог развоја 6а и 6б, истичући улогу и значај учешћа јавности.

Закључци и препоруке: На радионици су подељени и презентовани главни резултати ГЛААС-а из европске регије и извештај о глобалном статусу, као и главни резултати из спроведених ГЛААС истраживања у Србији. Такође, радионица је подигла свест шире публике и заинтересованих страна сектора ВСХ о процесу ГЛААС, укључујући методологију прикупљања и валидацију података. Учесници су интензивно дискутовали и идентификовали проблеме, али и специфичне и конкретне кораке и активности за унапређење система за подршку адекватног пружања услуга водоснабдевања, санитације и хигијене, као и за одржавање континуираног и активног ГЛААС процеса на националном и локалном нивоу између два циклуса извештавања.

Закључци:

1. Учесници радионице, представници различитих и релевантних сектора у области ВСХ, међу којима и високи представници министарства надлежних за здравље и животну средину су препознали важност, значај, сврсисходност и корист учешћа Србије у ГЛААС извештавању.
2. Форма презентовања резултата из ГЛААС анализе у виду истакнутих резултата пружа јасан и прегледан увид у стање националног система за подршку водоснабдевања, санитације и хигијене. Овај начин олакшава приказивање и објављивање резултата и досезање до релевантних доносиоца одлука и заинтересованих страна.
3. Констатован је значајан допринос ГЛААС процеса унапређењу комуникације, размене података и сарадње међу релевантним ВСХ секторима.
4. ГЛААС анализа је указала на недостатке у систему прикупљања података (обим, врсте података, формата података, доступности и нивоа употребљивости), али и на могућност (потенцијал) за усаглашавање између националног система извештавања и ГЛААС индикатора.

5. Утврђен је недостатак адекватне процене људских капацитета у области ВСХ, укључујући и њихову структуру (компетенције, квалификације, старосна структура) и у градским, а посебно у сеоским срединама.
6. Недовољна је заступљеност надлежних институција које обављају послове и располажу подацима из области финансија неопходних за финансијску анализу индикатора ГЛААС упитника.
7. Отежано је прикупљање података о ВСХ услугама из јединица локалних самоуправа услед неефикасног механизма прикупљања података и неажурности одговорних лица.
8. Не постоји дефиниција руралне средине што отежава раздвајање података према географским категоријама, онако како се тражи ГЛААС упитником.
9. Недовољно је регулисано питање примене концепта процене и управљања ризиком у управљању водоснабдевањем и санитацијом, укључујући и недостатак потребних људских и финансијских ресурса. Искуствено, наведени концепт се неће правилно примењивати нити постићи жељени исходи уколико примена концепта није прецизно регулисана.
10. Јединице локалних самоуправа су недовољно информисане о сврсисходности података који се од њих захтевају са националног нивоа у различите извештајне сврхе.

Мере и активности

1. Јавно објавити "Истакнуте резултате ГЛААС анализе" на интернет страницама институција учесника у ГЛААС процесу, чиме ће ови резултати допрети до доносиоца одлука и заинтересованих страна на свим нивоима.
2. У току је примена Владиних мера за јачање капацитета у области инспекцијског надзора које обухватају и ВСХ области. Препорука је да се сврха надзора не сведе искључиво на санкционисање прекршаја и преступа, већ и да значајним делом буде саветодавна.
3. Кроз сарадњу између ГЛААС тима и министарства надлежног за обављање послова комуналних делатности унапредити постојећи упитник којим се прати квалитет и обухват пружања комуналних услуга, ефикасности вршилаца делатности, кретање цена, броја запослених и ниво улагања у одржавање и изградњу комуналне инфраструктуре, ради интегрисања одређених индикатора из ГЛААС упитника, тј. хармонизације наведена два упитника ради олакшавања попуњавања и валидације.
4. Унапредити унос података у постојеће регистре у области ВСХ и обезбедити повратну спрегу извештавања и обавештавања јединица локалних самоуправа о спроведеним аналима и сачињеним извештајима, кроз постојећу мрежу и подршку Сталне конференције градова и општина (СКГО).
5. Организовати радионицу о санитацији на којој би се окупиле релевантне институције и разматрале стање и могућности унапређења у овој области, за коју је подршку на ГЛААС радионици исказало Министарство заштите животне средине у сарадњи са Привредном комором Србије.
6. Предложити допуну законског оквира у делу примене процене ризика у управљању водоснабдевањем и санитацијом. Тражити подршку СЗО за организовање радионице за подизање капацитета за примену процене и управљања ризиком у водоснабдевању и санитацији.
7. Указивати на потенцијале примене информационих и комуникационих технологија за дигитализацију података, прибављање и приказивање гео-

просторних података, унапређење анализа укрштањем база података, примену технологије „Internet of Things”, повећање нивоа комуникације између заинтересованих страна (укључујући повећање транспарентности према јавности), и другима у ВСХ сектору.

8. Усагласити и инкорпорирати Нацрт стратегије о управљању муљем са постројења за пречишћавање комуналних отпадних вода у законодавство, који је израђен као резултат пројектне активности, ради обезбеђивања њене имплементације.
9. На основу ГЛААС методологије унапредити прикупљање података за извештавање о индикаторима циљева одрживог развоја ба и бб, које спроводи СКГО.

ГЛААС истраживање спровели и извештај припремили:

Чланови Радне групе за „Глобалну анализу и процену водоснабдевања и санитације” у Републици Србији:

Драгана Јовановић, национални координатор за ГЛААС, Институт за јавно здравље Србије

Љиљана Јовановић, члан, Министарство здравља,

Александра Савић, члан, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде

Александра Дробац, члан, Министарство заштите животне средине

Снежана Лакушић, члан, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре

Небојша Велјковић, члан, Агенција за заштиту животне средине

Душанка Достанић, члан, Републички завод за статистику

Александар Шотић, члан, Удружење за технологију воде и санитарно инжењерство

Миодраг Глушчевић, члан, Стална конференција градова и општина